

Ch. Brown

Doc. MUDr. RNDr. Miroslav Bavor, CSc.

8. 9. 1946 – 18. 11. 1992

Sborník vzpomínek přátel k nedožitým šedesátým narozeninám

2006

Docent RNDr. et MUDr. Miroslav Bavor, CSc. v začátku své odborné dráhy

Mezi posluchači přijatými ke studiu odborné biologie na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze byl na podzim roku 1963 i Mirek Bavor. Tichý, zamklý chlapec, od počátku svými zájmy orientovaný k problémům fyzické antropologie. Již během návštěvy přednášek a zejména cvičení z antropologie v pátém a šestém semestru studia, která jsem vedl, projevil zájem o zadání diplomové práce na katedře antropologie. Z možností, které jsme k eventuální realizaci zvažovali, postupně vyplynulo téma „Konstituční typy vybraných skupin československých sportovců“. Protože jsem však v letech 1967 a 1968 byl služebně mimo Československo, zprostředkoval jsem pro vypracování diplomové práce tohoto zaměření Mirku Bavorovi kontakt s tehdejšími docentem dr. Vladimírem Novotným, CSc., z Ústavu tělovýchovného lékařství FVL UK v Praze.

Docent Novotný umožnil kolegovi Bavorovi aktivní spoluúčast na svém výzkumu v Ústavu tělovýchovného lékařství. Ten pod jeho vedením antropologicky vyšetřil a postupně zpracoval záznamy 150 československých vrcholových sportovců pěti různých disciplín, a to kopané, košíkové, odbíjené, cyklistiky a plavání. V každé z uvedených skupin se mu podařilo shromáždit 30 mladých dospělých závodníků – mužů, tedy pro posouzení vytyčeného cíle statisticky postačující soubory.

Pro hodnocení somatotypů použil odlišné polské metody Wankeho, italské metody Correntiho a japonské metody Hiraty. Zjistil, že podle metody Wankeho převažuje u hráčů kopané typ I (62 %), u košíkářů typ I (42 %) a V (30 %), u odbíjenkářů somatotyp V (34 %), u cyklistů I (38 %) a u plavců typ V (44 %) a typ I (35 %). Obě další použité metody podle výzkumu doc. Bavora prokazují u fotbalistů nejvíce středních somatotypů, u košíkářů vysoké a štíhlé postavy podobně jako u odbíjenkářů, kteří jsou však proti basketbalistům robustnější. Cyklisté vykazují nižší výšku těla a jeho střední stavbu. Plavci jsou podle japonské i italské metody středních, dobře utvářených postav.

Vypracovanou diplomovou studii kolega Bavor předložil a v květnu roku 1968 obhájil s výbornou klasifikací. O rok později, tedy 1969, již jako asistent Anatomického ústavu Lékařské fakulty v Hradci Králové podal a obhájil opět na katedře antropologie PŘFUK v Praze její rozšířenou verzi jako práci rigorózní. Použitá data z diplomové práce srovnal s nově vyšetřenými daty 50 posluchačů Vojenské lékařské akademie v Hradci Králové.

V roce 1977 dr. Bavor předložil na katedře antropologie PŘF UK v Praze kandidátskou dizertační práci „Studium vybraných faktorů ve vztahu k utváření nožní klenby“. Na vzorku 25 vzpěračů, 55 gravidních žen a stejně početné skupině negravidních pražských vysokoškolaček zkoumal jednak klidovou výšku nezátížených levé i pravé nohy, a jednak její změny při zátěži. U vzpěračů s průměrnou tělesnou hmotností 80 kg byly snímány plantogramy jednak bez zátěže, a jednak se zátěží 40 kg a 80 kg. Analýza plantogramů prokázala, že zátěž způsobuje přechodné snížení nožní klenby. Plochá noha byla u vzpěračů však prokázána pouze v 8 %, mírně plochá ve 12 % a dobře klenutá v 78 %. U gravidních žen byly plantogramy snímány poslední týden každého trimestru těhotenství a na konci šestého týdne po porodu. Studie prokázala, že na rozdíl od vzpěračů se u žen v průběhu gravidity klenba nožní zvyšuje, ale poporodně dochází opět k jejímu snížení. Stejný jev výzkum prokázal u kontrolní skupiny studentek. Také u nich při jednorázové zátěži 12 kg docházelo k zvýšení nožní klenby, ale po jejím odstranění se tato i zde snižuje.

V kandidátské dizertaci kolegy Bavora bylo dále zkoumáno cévní zásobení planta pedis. K tomuto účelu bylo použito 45 končetin z materiálu Anatomického ústavu lékařské fakulty v Hradci Králové a Lékařské fakulty hygienické v Praze. Pitva prokázala, že u 90 % zkoumaných autopedií byla jako hlavní tepna planta pedis našeho obyvatelstva dobře vytvořena arteria plantaris lateralis.

Po skončení studia antropologie docent Bavor přirozeně přenesl těžiště své odborné činnosti na nové pracoviště. Plně se věnoval výuce anatomie na Lékařské fakultě v Hradci Králové a později na Lékařské fakultě hygienické UK v Praze na Vinohradech. Jeho nenadálý odchod v roce 1992 nejen překvapil, ale především zarmoutil celou českou a slovenskou antropologickou veřejnost, u které byl doc. Bavor pro svou skromnost, ohleduplnost a kolegiální chování velmi oblíben. Nikdy jsme doc. Bavora nepřestali považovat za jednoho z nás.

Prof. RNDr. K. Hajniš, CSc.

Vzpomínka na Mirka Bavora k nedožitému šedesátému výročí narození

Čas od času všichni vzpomínáme na ty, kteří nás na světě pozemském navždy opustili. Na Mirka Bavora, kamaráda a kolegu, si vzpomenu poměrně často a myšlenkami se velmi nerad vracím nazpět o 14 let, kdy velmi mlád po těžké a zákeřné nemoci odešel jeden z mála lidí, který pro náš obor, antropologii, mohl vykonat a jistě by vykonal velmi mnoho podstatného, zejména v době, kterou přinesla právě nabytá svoboda. Není to však jen lítost nad citelnou ztrátou pro obor, kde výrazných osobností je pomálu, ale také nad velmi předčasným odchodem kamaráda a člověka mimořádně slušného, zodpovědného a přátelského. Nelze si bez vlastní zkušenosti představit, jak těžce tuto ztrátu musela pocítit jeho rodina, manželka a dvě děti, obě teprve na počátku své studentské dráhy. Můžeme však Mirkovi vzkázat, že syn i dcera tuto cestu úspěšně zakončili.

Mirka Bavora jsem poznal v prvním ročníku na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy a blíže jsme se spřátelili ve třetím ročníku, kdy jsme se oba rozhodli pro studium stejného oboru, antropologie. Vzpomínám především na jeho úzký vztah ke sportu, kdy na koleji organizoval nejrůznější sportovní soutěže atletickými počínaje a fotbalovými zápasy konče. Na koleji v Ostrovni se dokonce hrálo na místě, kde dnes stojí nová budova Národního divadla a aktéři ve špinavých teplácích často honili zatoulaný balon až na Národní třídě. Mirek měl velmi dobrou míčovou techniku, stejně jako asi oba jeho bratři, neboť vyprávěl, jak u nich ve Lhoticích u Mnichova Hradiště hrají všichni tři proti ostatním místním klukům. Ostatně ve fotbale také Přírodovědeckou fakultu na soutěžích reprezentoval. V atletice, zejména na Strahovské koleji, organizoval běhy na různé vzdálenosti, skoky do dálky i vrhy koulí a diskem. Někdy se nechal vyhecovat a běžel delší trasu a soupeři se proti němu střídali po kratších úsecích. Později se z pravidelných kondičních běhů sportujících studentů z kolejí Na Větrníku na trase ke Strahovským kolejím a zpět staly závody, které Mirek s převahou vyhrával. I v pozdějším věku se účastnil hromadných běhů a dokázal ze sebe vždy vydat veškeré síly až do úplného vyčerpání. Nechci ani vzpomínat, když si jedno dokonce vyžádalo lékařského ošetření. Sport, ale nepochybně i vrozené vlastnosti v něm vypěstovaly smysl pro čestnost, výkonnost a přátelský, kolegiální vztah k ostatním lidem.

Také po profesní stránce může být Mirek Bavor příkladem ostatním. Byl výborným studentem, i když za jedničkami se nepídil. Měl skvělou paměť a učil se lehce. Již během studia inklinoval ke sportovní medicíně, ke které se vztahovalo i téma jeho diplomové práce, zpracované v Ústavu tělovýchovného lékařství Fakulty všeobecného lékařství UK. Po ukončení studia vyučoval nejprve na Lékařské fakultě v Hradci Králové, po vojně, když se po svatbě se svou dlouholetou láskou z ročníku přistěhoval do Prahy, působil krátce na katedře antropologie Přírodovědecké fakulty UK, ale protože mu zde byla dána najevo jeho politická neperspektivnost, přešel na Anatomický ústav dnešní 3. lékařské fakulty UK. Vystudoval proto dodatečně medicínu a již v roce 1989 byl jmenován, na základě řízení před vědeckou radou fakulty, docentem normální anatomie. To u nestraníka v tehdejší době muselo být podloženo vskutku dobrým odborným renomé. Výzkumně se zabýval klenbou nožní, především jejím vývojem ve vztahu ke sportovním aktivitám, těhotenství, nebo tělesné hmotnosti. Další jeho práce se týkaly tělesné stavby, často opět ve vztahu ke sportu a samozřejmě problematiky anatomicko-morfologické. Hlavně byl ale učitelem, a protože jsme pracovali ve stejném objektu a často jsem jej na jeho pracovišti navštěvoval, mohu říci, že velmi oblíbeným. Pro svou neokázalost, nadhled, ochotu a trpělivost oblíbený u studentů, pro svou kolegialitu, skromnost, nekonfliktnost a schopnost pomáhat oblíbený u spolupracovníků. Bylo to především jeho zásluhou, jak dobrý kolektiv na Anatomickém ústavu tehdejší Lékařské fakulty hygienické vznikl. A bylo tak jen samozřejmostí, že záhy po sametové revoluci se

stal přednostou ústavu. Ihned v lednu 1990 byl také zvolen členem fakultního akademického senátu (tehdy tzv. rady) a na jaře 1991 jeho předsedou. Bohužel záhy onemocněl a ani operace a další terapie jej nechránily před zhoubnou nemocí a neumožnily mu vykonat práci, kterou by ze své pozice profesní a díky svému renomé odbornému i lidskému pro svůj obor a nás všechny nepochybně vykonal. Přes získané postavení zůstal skromným člověkem, vždyť ani jeho přátelé, pokud nepocházeli z vinohradské fakulty, nevěděli o jeho významných funkcích.

Rovněž v antropologické obci byl Mirek Bavor oblíbenou a uznávanou osobností a jako první z mé generace byl zvolen do hlavního výboru této společnosti. Svým umírněným a taktním přístupem dokázal v zájmu věci propojit i lidi, kteří by k sobě jen stěží našli cestu a utlumit různé spory. Byl příjemným společníkem na nejrůznějších kongresech a dalších setkáních a nikdy nezkazil žádnou zábavu. Nikdy se netlačil do popředí a díky této vlastnosti si jej tam většina dovedla představit. Okolnosti bohužel rozhodly jinak.

Zbyněk Šmahel

Vzpomínka na Mirka

S Mirkem jsme jezdili ještě spolu s panem primářem Hrabalem pravidelně na podzim za přáteli na Valašsko ochutnávat místní vyhlášené ovocné pálenky. Vzpomínám, jak jsme fascinovaně zírali v družstevní palírně ve Starém Jičíně, jak se nevábný kvas mění destilací v čirou voňavou tekutinu s ostrou chutí švestek a čerstvého alkoholu. Byly to hezké výlety a těšili jsme se na ně vždycky už od léta: setkání s místními přáteli, výšlap do Beskyd a nezapomenutelná chuť dvakrát destilovaného ovoce z něj dělali výjimečnou událost.

Prakticky z každé návštěvy Valašska se mi vybavuje řada vzpomínek, jedna z nich ale dost výrazně dominuje. Jednou na naší obvyklé výpravě na Valašsko, po večerní návštěvě palírny a heroické ochutnávce čerstvých pálenek, když jsem druhý den ráno vstal a jako první vyrazil do kuchyně, kde nám pečlivá manželka našeho hostitele připravovala snídani, jsem si uvědomil, že mě dost nepříjemně bolí hlava. Moc na tento problém netrpívám a tak jsem trochu překvapeně přemýšlel o důvodu svých potíží. Zatímco mi paní domu nalévala kávu, zavrhnul jsem postupně všechny možné neduhy, které pro tento příznak přicházejí diferenciatně diagnosticky do úvahy. Že by tedy důsledek včerejší konzumace všech těch pohárků různých slivovic, kalvadosů, hruškovic a jedné třešňovice? Mazal jsem si rohlík máslem a rozhodně jsem takový nesmysl zavrhnul. Jednak jsem těch sklenek nevypil včera víc než třicet a jednak po čisté ovocné pálence hlava prostě bolet nemůže. Zbývá tedy ještě možnost intoxikace nějakým závadným pokrmem, ale ani tady žádný z chodů ze včerejšího večera nepřicházel v úvahu, posuďte sami: dva talíře zelňačky, chleba, špek, čerstvě vyuzená klobása (možná dvě nebo tři), místní domácí kozí sýr, skvělý pečený dobře prorostlý vepřový bůček, domácí sekaná – no prostě samá zdravá převážně vegetariánská jídla. Pak přišel do kuchyně na snídani také Mirek. Pozdravil hostitelku, pak i mě, sedl si naproti, nechal si nalít kafe a začal si taky mazat rohlík. Tu náhle přerušil mé hluboké vědecké úvahy o možných příčinách mých záhadných potíží překvapivou otázkou: „Nebolí tě hlava?“ Nevěřicně jsem na Mirka zíral a obdivně špitnul: „Jak to víš?“. Jeho odpověď vyřešila rázem celý můj problém: „No, víš, já jsem v noci šel na záchod a pořád jsem nemohl otevřít dveře z ložnice na chodbu. Promiň, ale netušil jsem, že tam na chodbě ležíš na zemi a asi jsem tě těmi dveřmi párkrát pořádně praštil do hlavy, tak se nezlob.“ Nezlobil jsem se.

Až pak jednou jsme jeli na stejný výlet, ale bohužel už v jiném složení – bez Mirka – a celou dobu jsme si uvědomovali pro nás stále neuvěřitelnou věc, že už takhle bez něj budeme jezdit vždycky. A tehdy jsme se rozhodli, že tento fakt prostě nepřijmeme. No a tak každý rok, každý první listopadový víkend, dodržujeme naše tradiční setkání na vrcholu Velkého Javorníka, kam jsme se i v minulosti pravidelně vždy při podzimní návštěvě Valašska vypravovali. V sobotu vyrazíme (obvykle z Veřovic, méně často z Pinduly) a vystoupáme na vrchol Javorníku. První sklenička, která by byla pro nezasvěceného pozorovatele zdánlivě navíc a kterou tradičně na vrcholu naplníme čerstvou, před pár dny vypálenou pálenkou, je pro Mirka. Pro jistotu mu navíc, tak jako všem blízkým, pošleme také pohled z místní hospody, která majestátně shlíží z vrcholu hory na malebné Beskydy. Adresu vynecháváme, aby mu pozdrav došel rychleji, známku ovšem nalepíme, aby neměl potíže s doplatkem. A jsem moc zvědav, co mi odpoví, až se ho jednou zeptám, jak mu vždycky chutnal ten vrcholový panák a za jak dlouho od odeslání mu obvykle přišel pohled.

Otomar Kittnar

Jednoho slunečného odpoledne roku 1988 jsem šel Národní třídou ze svého tehdejšího pracoviště ke stanici tramvaje ve Spálené ulici; naštěstí jsem přitom dával pozor na cestu a nečetl noviny jako jindy, a tak zrovna v těch místech, kde o rok později budou holky volat „máme holý ruce“ a nad hlavami jim budou svištět pendreky, nepřehlédl jsem Mirka, kráčejíciho po chodníku proti mně. Hned jsem ho poznal a rychle si spočítal, že toho člověka jsem neviděl patnáct let. A že ho potkávám rád. Ale patnáct let je patnáct let, a když jsme se pozdravili a řekli si, že se tedy na chvíli někde posadíme, nepředstavoval jsem si víc, nežli že teď prostě poklábosím s jedním starým známým a že se pak rozejdeme a tím to skončí.

V Palackého ulici jsme přímo před tváří ‚otce národa‘ zapadli do šera hostince U Šuterů a tam při dobrém pivu každý těch svých patnáct let odreferoval, ještě než jsme dosáhli dna. Když se ten povinný program vyčerpal a hovor se na chvíli zadrhl, už to vypadalo, že zaplatíme a půjdem; ale Mirek objednal ještě jedno. A jak jsme tak čekali a já se k ničemu neměl, vzal si slovo sám – zpočátku snad jen proto, aby řeč nestála, tedy o čemkoli, brzy však přešel k námětu, od kterého se už nehnul; nevím, co ho popadlo, že to bylo zrovna o práci: jak začínal jako antropolog a dosud se za něho považuje, jak se mu ale ta původně z existenčních důvodů zvolená odbočka k anatomii postupně měnila v něco důležitějšího, tak jak jí přicházel na chuť, jak se v ní zabydloval, jak objevoval zalíbení, s nímž přednáší i pitvá, přijímá dotazy i vysvětluje. Hovořil o tom, že nemá ctižádost stát se velkým badatelem, že ho mnohem víc těší pomyslení na ty stovky studentů, kterým už pomohl nebo teprve pomůže prokousat se tímhle důležitým základem studia medicíny. Když nakonec dodal, že nejlepším honorářem pro něho je to, co nachází v očích svých posluchačů, poté co se mu povedla přednáška, nebylo pochyb, že říká pravdu. Poslouchal jsem ho zprvu jen ze zdvořilosti a abych mu dopřál vypovídat se, ale čím déle mluvil, tím víc jsem si uvědomoval, že nic podobného jsem už dlouho neslyšel a že se mi toho v životě nedostává. Všechno to stihl Mirek při druhém pivu (víc jich ostatně ani nebylo), ale stačilo to k tomu, abych už v té hospodě cítil, jak se můj osud láme směrem, který bych ještě před hodinou nedokázal připustit.

Několik dní jsme se pak neviděli. Spíš já jsem to protahoval, protože to, co jsem mu chtěl příště povědět, znělo by příliš ukvapeně, nedomyšleně a nezodpovědně snad i za rok, natož vysloveno hned: vždyť jak vypadá člověk středního věku a otec rodiny, mající už své jisté, pod vlivem kolegových slov najednou ochotný nechat všeho a měnit praxi za teorii, jistou rutinu za nejisté začátky, průměrný plat za podprůměrný...? Zkusil jsem ho na to opatrně připravit, aby si do příštího setkání zvykl, ale asi jsem mu toho moc nenapověděl.

To druhé setkání se odehrálo na opačném břehu Vltavy a skončilo v malostranské hospodě U čerta, která nám tehdy v pravou chvíli přišla do cesty. Myslel jsem jen na to, jak a co budu vysvětlovat a obhajovat, ale Mirek nejprve svědomitě prostudoval nabídku vína, pak objednal nějaké červené, za chvíli tu byla láhev a když jsem už spoléhal, že je to tím vyřízeno a že už začneme, nechal si nalít, s kamennou tváří zvedl sklenku, podíval se proti světlu, zvolna ji vznesl k nosu a rozvážně degustoval, tak jak jsem to předtím znal jen z televize; teprve potom přikývl, konečně se naplnila i ta moje a mohl jsem spustit. Nakonec to bylo lehké: Mirek se ničemu nedivil, nepozastavoval se, nesmál se mi, jen se tak pěkně vlídně usmíval. Zdali mu to přišlo normální a zdravé, nevím; ale hezky to toleroval.

Když mi to u Mirka tak pěkně prošlo, dal jsem v obvorním ústavu národního zdraví výpověď a přihlásil se o místo na vinohradské anatomii. Tehdejší představená ústavu byla zároveň šéfkou katedry morfologie, pod níž spadal také ústav histologie a embryologie, kde byla potřeba pracovních sil naléhavější; paní profesorka mě tedy

přijala s tím, že nejprve vypomohu krátkodobě tam a brzy přeju na anatomii. S touto vyhlídkou jsem na jaře 1989 nastoupil, svízelně se prodíral histologií a embryologií, abych se udržel krok před svými studenty, a živil se přitom nadějí na přestup. Čas plynul, nic se nedělo a moje naděje se zvolna rozplývala, jen Mirek, sám tehdy sklíčený starostmi o nemocnou maminku, přicházel za mnou aspoň jednou týdně a opakoval mi, že se dočkám. Nadešel listopad a s ním nezapomenutelné týdny v posluchárně přecpané poprvé po jedenadvaceti letech svorně učiteli i studenty. Jednou tam pozdější děkan Cyril Höschl přistoupil k mikrofonu, ukázal na Mirka a řekl: „Představuji vám nejhůře placeného docenta této fakulty.“ A přeplněná posluchárna tehdy unisono potvrdila, jak je ten nejhůře placený docent v akademické obci oblíben. Nestalo se pak náhodou, že prvním předsedou prvního svobodného akademického senátu 3. lékařské fakulty byl zvolen právě Mirek; to se jen ozval hlas lidu.

Zatímco jsem dál čekal na histologii a pomalu si zvykal na představu, že tam už zůstanu, Mirek v roce 1990 vítězně vybojoval svůj konkurz na místo přednosta ústavu anatomie. Počátkem roku 1991 konečně přišly i konkurzy pro všechny učitele a po nich i můj přestup. Na ústav jsem začal docházet až o prázdninách – zrovna v době, kdy měl Mirek dovolenou, a tak jsme se tam potkali až v září. Přivítal mě ve své skromné pracovně, kam se sotva vešel psací stůl, knihovnička, pár křesílek a „šéfovská“ pohovka, kterou snad někdy v budoucnu hodlal užívat; nad vším panoval obraz od jeho bratra Josefa, proslulého kompozicemi na první pohled abstraktními, zpravidla však inspirovanými nějakou zcela určitou anatomickou strukturou. Mirek si toho obrazu zjevně velmi považoval; sotva mě pozdravil, hned na něj zavedl řeč a zkoušel, zdali poznám, co ta malba představuje; když jsem řekl „srdce“, oči mu šibalsky zasvítily. Popřál mi, ať se mi na ústavu líbí a daří; z prázdnin se vrátil v dobré náladě a těšil se na zahájení zimního semestru. Jen tak mezi řečí se svěřil s tím, že v létě hrál se lhotickými kluky fotbal, po nějakém hlavíčkovém souboji spadl z výšky na trávník, nějak se pohmoždil a dosud se to ozývá.

Můj společný školní rok s Mirkem zkrátila ta jeho nemoc na pár týdnů; ještě jsem ho však uslyšel přednášet tím nezaměnitelným hlasem, který se tak dobře nesl do nejvzdálenějších koutů posluchárny. A na začátku léta 1992 jsem měl ještě to potěšení strávit s ním jeden den u zkoušek z anatomie – byl to opravný termín pro úplně první skupinu našich zahraničních studentů. Zkoušeli jsme jako jindy, o nic přísněji nebo mírněji, snad jen o trochu svátečněji; až později jsem si uvědomil, že Mirek se tím se svou prací, s námi i studenty, s ústavem i s Vinohrady rozloučil. Dozkoušeli jsme posledního Řeka, Mirek popadl francouzské hole a vydal se na strastiplnou cestu městem do Radlic, aby se po prázdninách už mezi nás nevrátil.

Pak nám začal život bez něho a pro mne nastal čas pochopit, jak mylné bylo moje přesvědčení, že na Vinohrady mě přivedla a drží mě tu anatomie; teprve když on nás opustil, ukázalo se, že jsem šel vlastně jen za ním. A to by člověk dělat neměl: neměl by smysl své práce stavět na něčem tak pomíjivém, jako je život druhého člověka. Přesto, kdybych mohl všechno vrátit na začátek, hodil bych asi tohle poučení za hlavu. A na té Národní bych zase dával pozor na cestu.

Pavel Čech

Vzpomínka na mého vzácného přítele Mirka Bavora

S Mirkem jsem se poprvé potkal po mém přijetí na kliniku plastické chirurgie na Královských Vinohradech v roce 1974. Bylo to při schůzi fakulty, kdy mě zaujal neznámý mladý asistent nápadný svými černými brýlemi s velmi kultivovaným a věcným projevem. Tehdy jsem netušil, že to byl prvopočátek našeho pozdějšího velmi hlubokého a nerozlučného přátelství. Velmi dobře se mi stále vybavují naše dlouhé večerní rozhovory v Dobronicích, kde jsme jako asistenti trávili několik dní s posluchači fakulty při jejich povinném soustředění. Velmi mně imponoval při diskuzích týkajících se smyslu naplněnosti života, schopnosti obdarovávat druhého, poctivosti, ohleduplnosti, empatie, pokory. Jak hluboce na mě vždy zapůsobil svým skromným projevem vyjadřujícím nenapodobitelnou lásku k lidem. Ve své lidskosti byl velkým vzorem nejen pro mě, ale jak jsem se mohl přesvědčit, i pro své spolupracovníky a celou akademickou obec fakulty. Proto také obdržel při každých tajných volbách do Akademického senátu v porevolučním období největší počet hlasů od zaměstnanců fakulty. Co jsem na něm ještě obdivoval, byl jeho neuvěřitelně bojovný duch při fotbale, který ze všech sportů nejvíce miloval. I při sportu byl vždy čestný, tvrdý, uměl rozdávat rány, ale také je přijímat. Ze všech velkých osobností, které jsem v životě poznal, patřil Mirek k těm největším.

Platí pro něho více než pro jiné, že velikost člověka není podmíněna tím, čím člověk je nebo jaké má tituly, ale jak se chová a jedná, jak je skromný a kolik pokory má v sobě. A přesně takový Mirek Bavor byl.

Jan Měšťák

Můj bratr Mirek

Místem, kde jsme se narodili a společně vyrůstali, jsou Lhotice, malá vesnice u Mnichova Hradiště na Mladoboleslavsku. Na samé hranici Českého ráje, s kouzelným výhledem na hrad Valečov, vrch Mužský a Drábské světničky, na vzdálenější Ještěd. Kousek trvalého pocitu ráje ve vzpomínkách na dětství v nás zůstal po celý život. Vždycky jsme se sem, později i s rodinami, rádi vraceli.

Byli jsme tři bratři, nejstarší Karel, Mirek nejmladší. Naši rodiče – starostlivý a přísný tatínek, obětavá a laskavá maminka – nás příliš nerozmazlovali, měli se co ohánět. Vedle samozřejmých domácích povinností jsme zažívali obvyklé radosti vesnických kluků, k těm nejčastějším patřil fotbálek na hřišti uprostřed návsi. Mirek vždycky vynikal sportovní ctížádostí, vůlí a talentem. Obecná škola – místní jednotřídka s přísným panem řídícím, pokračování v 6.–8. třídě a na tehdejší jedenáctiletce v Mnichově Hradišti – to byly první stupínky na cestě za vzděláním. Už někdy od sedmé třídy v Mirkovi zrálo předsevzetí stát se lékařem. Jeho plány později poněkud korigovala profesorka biologie, která jej nasměrovala na studium antropologie na pražské Přírodovědecké fakultě. Jak už to chodí, i v jeho případě se vyplnilo známé rčení „Co se má stát, stane se“. Po promoci v roce 1968 se na doporučení svého pana profesora Fettera ocitl jako asistent na katedře anatomie u prof. Hromady v Hradci Králové. Po jednoročním působení zde a po vojenské službě se vrátil na svou mateřskou fakultu, kde však s nástupem normalizace nenašel uplatnění a od roku 1973 natrvalo zakotvil na vinohradském anatomickém ústavu. Jeho profesním osudem se stala anatomie, ale zároveň nikdy nepřestal být antropologem, nejen pokud jde o odbornou činnost.

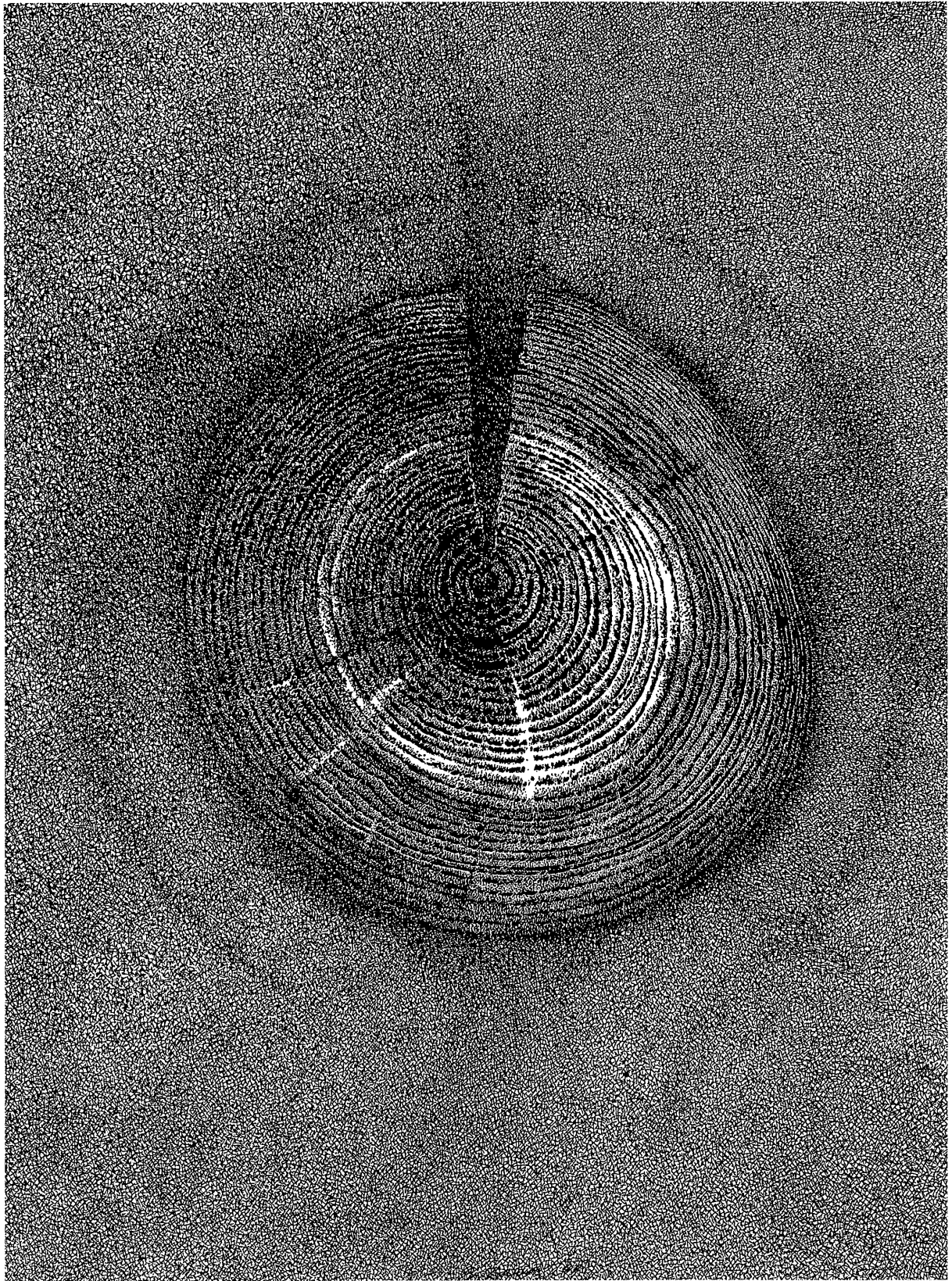
Řekl bych, že Mirek byl především antropolog, a to v tom nejobecnějším, původním a nejkrásnějším smyslu. Měl ve své genetické výbavě zakódovánu lásku k lidem. Neokázalou, účelnou, praktickou. Obdivoval jsem a taky mu trochu záviděl jeho sociální inteligenci, věděl vždycky dřív než druzí, kdy, jak a komu prospět. Tady někde se nachází klíč k jeho veškerému počínání. Vzpomínám občas na naše rozhovory a diskuse o různých tématech – o rodině, o studentech a poměrech ve škole, o děvčatech, také o politice – zkrátka o životě. Mohl jsem bezprostředně vnímat a snad i ovlivňovat jeho názory, těžko sdělitelné někomu jinému. Vždycky chtěl hodně dokázat, ale nikdy ho ani nenapadlo nějak si svou cestu ulehčit, třeba úlitbou mocným. Ani na vteřinu to pro něj nebylo dilema. Svou pozici si chtěl uhájit a zasloužit. Proto se také v poměrně zralém věku (kolem čtyřicítky) rozhodl vystudovat medicínu.

Měl rád své studenty a těšil se z jejich přízně. Nelákalo ho pěstovat vědu pro vědu, přitahovaly ho problémy, kdy mohl dohlédnout praktický smysl a užitek pro člověka.

Intenzivně a s velkým zadostiučiněním prožíval se studenty a kolegy politické změny v roce 1989, ne jako příležitost k urychlení osobní kariéry, ale především jako možnost k normální práci a životu. Hodně vážně a zodpovědně bral svůj úkol vést anatomický ústav. Nemoc ho bohužel zastavila na samém začátku.

Na slavnostním večeru České antropologické společnosti, pořádaném v rámci cyklu „Slavní čeští antropologové“ počátkem roku 2003 v Národním muzeu a věnovaném Mirkovi, vzpomínali na něho kromě jiných i jeho bývalí učitelé. Svě vzpomínky na Mirka jako studenta a později kolegu shrnuli ve vzájemné shodě prostým a stručným konstatováním: „Byl to zkrátka slušný člověk.“ Měl v sobě pokoru ve vztahu k životu i k vlastnímu osudu. Do posledních chvil nesl svůj úděl neokázale a statečně. Někdy se nechávám unést představou, jak by asi slavil své letošní jubileum, kdyby tu byl s námi. Určitě velkolepě. Měl rád společnost spřízněných lidí a vyhledával příležitosti k projevům spontánní radosti ze života. Není podstatné, kolik titulů a poct by k jeho jménu přibylo. Stačí jistota, že jeden titul mu navždy patří: **slušný člověk**.

Josef Bavor

Josef Bavor

Letokruhy

Jiří Najmon

Čekání na jaro

(Mirkovi)

*V obléhání jara
zdvihám slunce*

*Co bylo ukryto
vyplouvá na povrch*

*Netrpělivě vyhlížím
A jsem na odchodu*

*Šedesátka se v nás
převaluje
A píše testament*

První Mirkova fotografie asi v 1 a půl roce

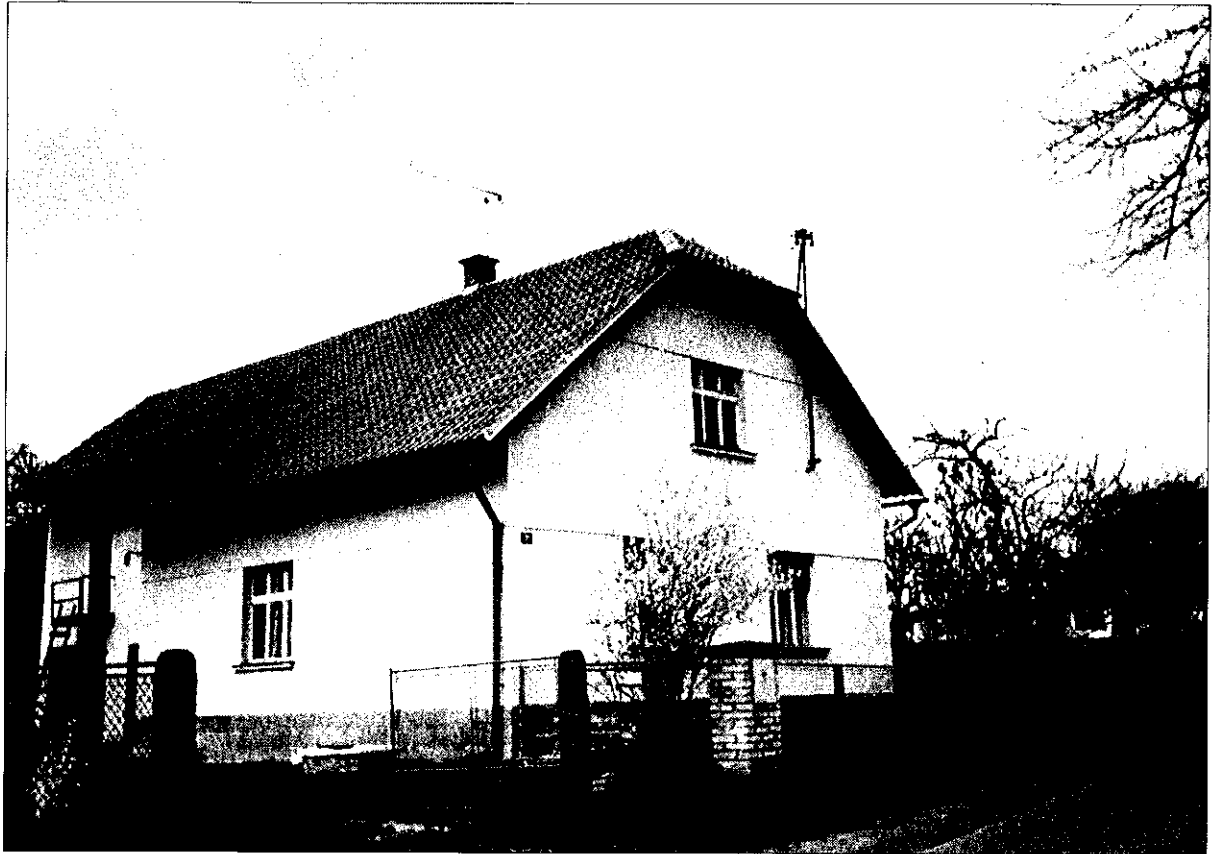
Jako dvanáctiletý

S celou rodinou – s rodiči a bratry

Bratrský trojlístek – Mirek, Josef, Karel

Rodný dům ve Lhoticích

*Na zahradě s tatínkem, bratrem
Josefem a loveckým psem Bojem*

Mirek a sport – to patřilo odjakživa k sobě

S bratrancem Petrem Bavorem – zlínským prvoligovým hokejistou a reprezentantem, a s bratrem Josefem na studni ve Lhoticích v r. 1968

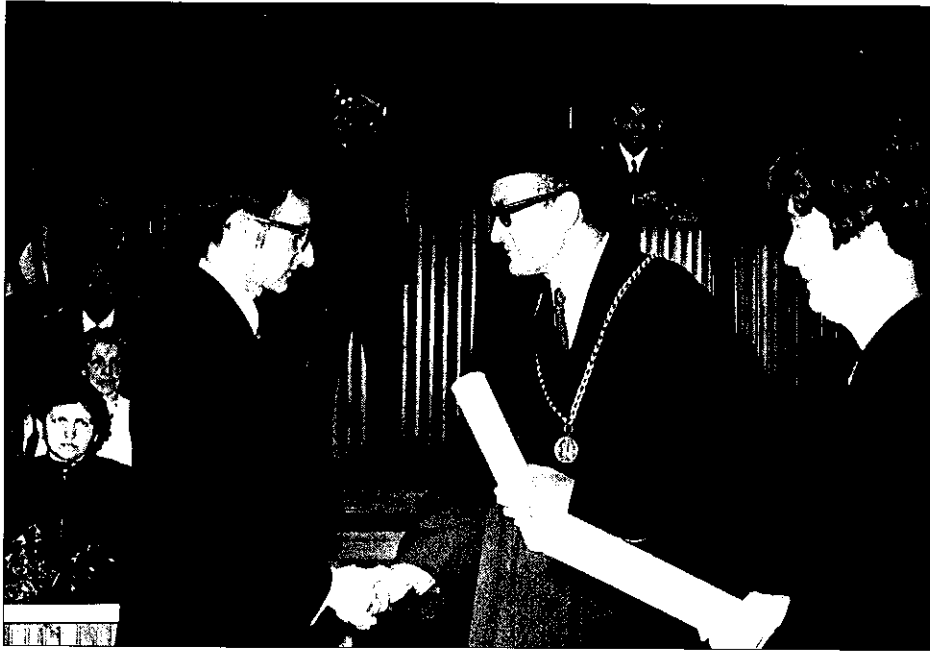

Poslední Mirkova fotografie ve sportovním dresu – rodinný tým Bavorů

Se spolužáky na střední škole a s kolegy vysokoškoláky po promoci

*Při absolventské
promoci v Karolinu
v roce 1968*

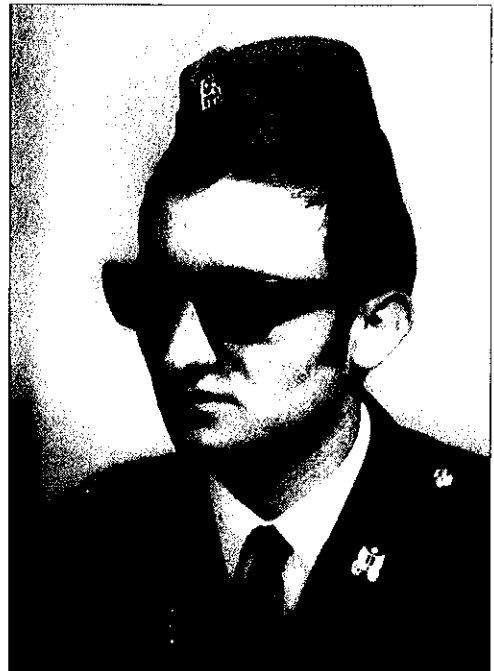
V Paříži se svou budoucí ženou Hanou v létě 1968

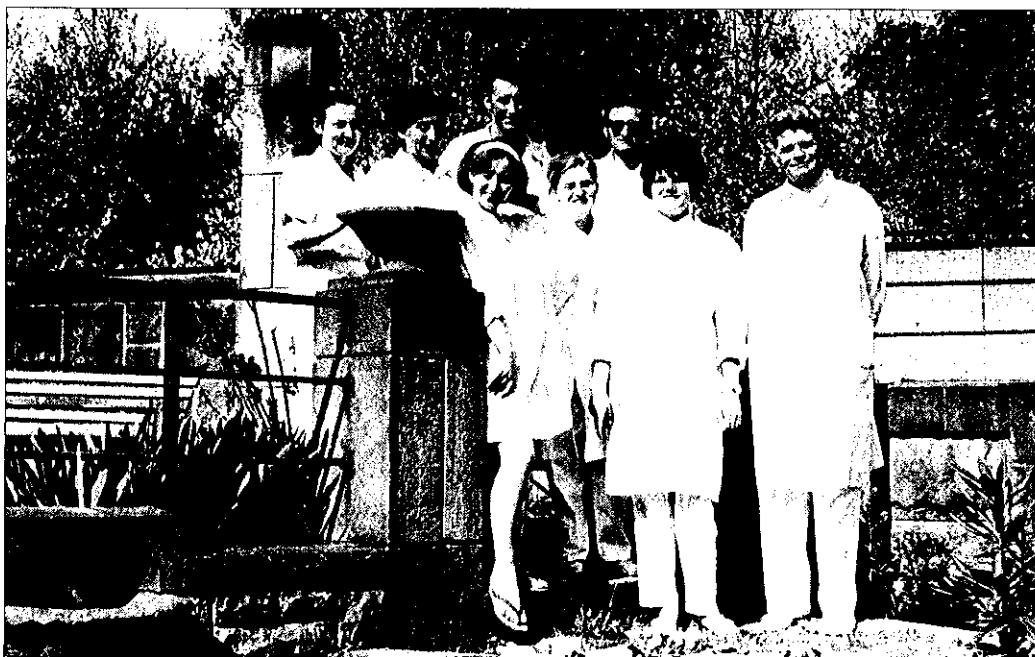
Z vysokoškolského období

Poprvé u moře v Anglii v roce 1968

Než oblékl vojenskou uniformu (1969–70), působil ve školním roce 1968–69 jako asistent na Anatomickém ústavu Lékařské fakulty v Hradci Králové. Na dolní fotografii zcela vpravo stojí prof. Hromada

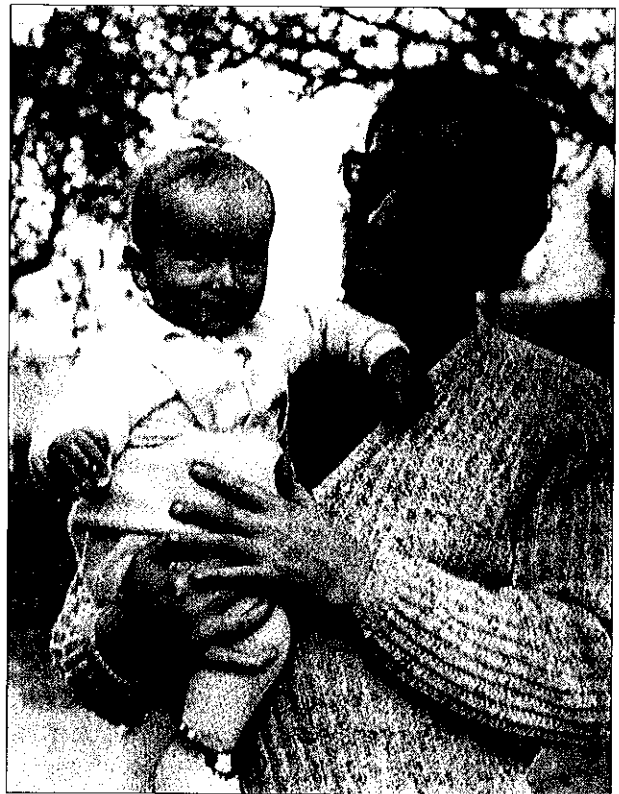
*Svatba na Staroměstské radnici
v červenci 1970*

Jako novopečený otec se synem Petrem

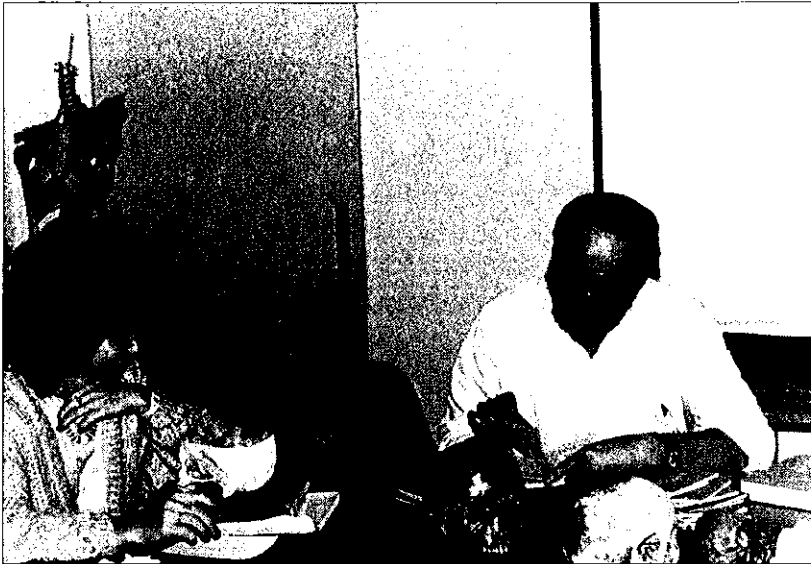

Ve šťastných chvílích s rodinou

Na chalupě v Mříčné

*Jako zkoušející pedagog
na anatomickém ústavu*

Mezi antropology v 80. letech

*S kolegyní MUDr. Alenou Doubkovou
na anatomickém sjezdu v Železné Rudě
v roce 1977*

*S kolegy pedagogy
a se studenty*

*Promoce v Karolinu
po absolvování lékař-
ského studia v roce
1987*

*Ve Lhoticích s maminkou
a babičkou o Vánocích
koncem 60. let*

*S maminkou a s bratry
ve Lhoticích v 80. letech*

Nekrolog

Doc.MUDr.RNDR.Miroslav BAVOR, CSc.

Každý, kdo musel zblízka bezmocně přihlížet jeho nadlidskému zápasu se zlou chorobou, měl dost času hotovit se na ten neúprosně se blížící okamžik, a přesto - zpráva o skonu docenta Bavora nás krutě zaskočila, zastihla nás neschopně myslet v minulém čase na člověka, kterého jsme měli rádi.

Narodil se 8. 9. 1946 ve vsi Lhotice na Mladoboleslavsku, základní a střední školu vychodil v nedalekém Mnichově Hradišti. Po maturitě v r.1963 byl přijat na přírodovědeckou fakultu UK v Praze, kde vystudoval obor biologie a chemie se specializací v antropologii.

Již od počátku však se jeho původní odbornost uplatňuje v praxi jiného, ve zpětném pohledu na celoživotní dílo dominantního oboru - lékařské anatomie: hned po promoci v r.1968 nastoupil totiž jako asistent na anatomickém ústavu lékařské fakulty UK v Hradci Králové. Svou specializaci přitom navzdory nemalé pracovní zátěži nezanedbával, a tak po obhajobě disertační práce na téma Konstituční typy vybraných skupin československých sportovců (1969) získal doktorát přírodních věd. V r.1970 se vrátil na katedru antropologie přírodovědecké fakulty, aby se tu stal blízkým spolupracovníkem prof. Fettera. Ani upřímné sympatie této proslulé osobnosti neposkytly ovšem Bavorovi dostatečnou ochranu, když při své povaze nedokázal vyhovět dobovým nárokům na tzv. společenskou angažovanost, což ho v absurdním klimatu normalizační éry diskvalifikovalo nejen pro výuku, ale i pro vědeckou aspiranturu. Takto se mateřská fakulta v roce 1973 připravila o dobrého antropologa, dobrého anatoma takto naopak získala lékařská fakulta hygienická, budující tehdy teprve své teoretické ústavy.

Těmito okolnostem vděčí tedy naše škola za devatenáct let nepřetržitého působení Miroslava Bavora na ústavu anatomie - zprvu jako všestranně oblíbeného asistenta, který vzal trvalé rozšíření své odbornosti tak opravdově, že dokázal při práci vystudovat i medicínu (promován v r.1987). Antropologii však přitom nikdy neopouštěl, což dosvědčuje téma kandidátské disertační práce z roku 1979: Studium vybraných faktorů ve vztahu k utváření nožní klenby.

Přes značný počet publikací v odborném tisku a přirozenou autoritu na půdě fakulty zůstával po dlouhá léta spolehlivým řadovým pracovníkem, kterého netřeba hýčkat zahraničními stážemi. Teprve nová doba docenila jeho lidské i odborné kvality: v r.1989 byl jmenován docentem a nejvyšším počtem hlasů zvolen do pedagogické komory akademického senátu fakulty, 1990 jmenován přednostou ústavu anatomie, v posledních letech aktivně pracoval ve výborech společností anatomické i antropologické, jejíž nabídku předsednictví z příznačné skromnosti a zodpovědnosti nepřijal.

Uprostřed práce, které se věnoval s takovou láskou, udeřila těžká nemoc a 18. listopadu 1992 připravila pedagogický sbor fakulty o jeho předního člena a studenty o zaníceného, poctivého i laskavého učitele. Nejbolestněji snad zasáhla tato ztráta všechny ty, jimž bylo dopřáno těšit se z každodenního styku s ním - jeho nejbližší spolupracovníky.

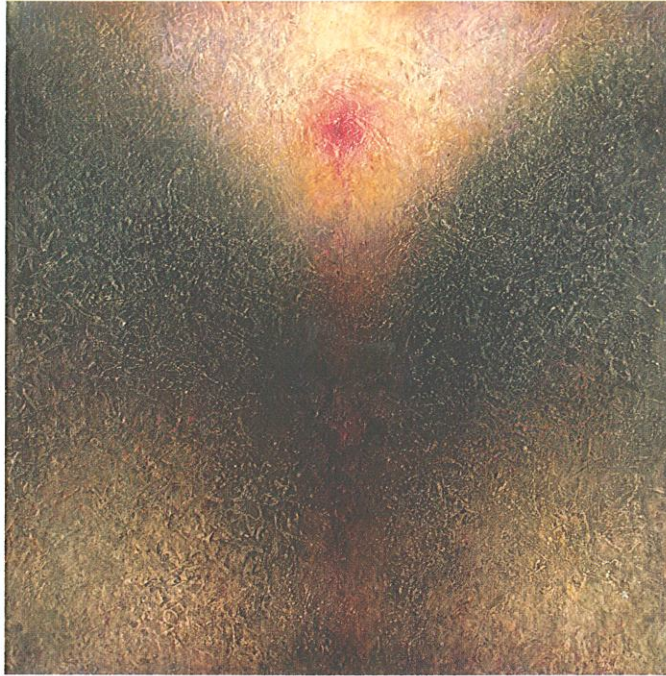
Autoři příspěvků:

Prof. RNDr. Karel Hajniš, CSc.
Prof. RNDr. Zbyněk Šmahel, CSc.
Doc. MUDr. Jan Měšťák, CSc.
Prof. MUDr. Otomar Kittnar, CSc.
MUDr. Pavel Čech
PhDr. Josef Bavor
PhDr. Jiří Najmon

Sborník sestavil PhDr. Josef Bavor
Fotografie z rodinného archivu, z archivu Anatomického ústavu LF UK v Hradci Králové,
Anatomického ústavu 3. LF UK v Praze a PhDr. Jiřího Najmona

Vytiskla tiskárna Silueta, s.r.o, Pardubice

Pro tisk připravil M. Všečeka, Nakladatelství ATD, U Střelnice 882, 500 09 Hradec Králové
e-mail: atd.hk@seznam.cz

Josef Bavor

In memoriam